

ANY IV

NÚM. 129

BARCELONA 13 FEBRER 1891

LA TOMASA

SETMANARI CATALÀ

10 CENTIMS lo número

Rosendo Novas

*Còpia de una fotografia
feta de nit, per A. Torija.*

¡A LA RAMBLA!

El las tres — ¡Cristo! quin modo de passá 'l temps—Si ab tanta facilitat passés una *andola* de color de préssech.... Nada, som al ball y hem de ballar. Pero are 'm recordo que he donat paraula de que m' esperarí. Pobre Cárlos.... ¡báhl! ¡báhl! que torni un' altre día, que no 'n fan pagar cap quarto de pujar per las escaletas, y mes val un gust que cent lliuras.

Gracias á Deu que ja estich llest. No 'm falta pas res? Crech que no; mocador, cigarros, mistos, l' abrich... absolutament res... A veurer com estém de *vintivuyts*... Duas pessetas... no 'm creya tenir tant. De tots modos ne treuré un parell més pel que pogués succehir. En un día aixis tot se vessa. Calla ja veig que vé la vella despedintse... «Estigui bona m' en vaig á doná un vol per la Rambla.. ¿Si hi volaré? No dona, á passejarm' hi ¡Si, á la rambla á veurer la *rua*... ¿A veurer la *rua*?... no... Que 's sorda. ¡No tinga por! que no soch cap *xuchi-nabo*.. ¿Qué no tinch prous anys? Setze y quinze de l' any passat, trenta hú. ¿Que tinga compte que no m' *afaytin*? ¡No veu que ja ho he fet aquet dematí! ¡Esta molt bé!... diverteixis. ¿Com diu, que si jo me 'n vaig, ab qui 's divertiré?... Vetaquí perque está tan de broma... No 'm cansi tant... *Buenas*.

Aixó ja pinta més bé. Redéu, la sort d' agafarme ab a barana que sinò 'm trencó coll y barras. *Veliaquí* 'l que té lo sé 'l temps de las taronjas. Encare hem arribat al carré sens més *contrarietats*... ¡Ah salaul.. Ola, hon va aquell tipo *esmerilat* ab aquell parell. Pobret no 's torna poch roig... ¡ah! ¡l' esbroncan! de segur que haurá malehit lo sortir... Aixó es, no 'ns hi capsiquem. Si hi hagués un estanch per' aquí prop... ¿Portas de color vermell y groch?... ja ho deya que algún dia farían servey. ¡Noys que tiréu! ¡Ojo! que si vinch aquí vos clavo quatre natas. ¡¿Cristo pensava que 'm buydavan un ull!... Ja tenen rahó que qui 's fica ab criaturas.... ¿La Rambla? *¡oh felicidad!*.... ¡Ey mestresa! feu pás... Be, que crida cara de boquilla... ¡Ho veu rap estantí!.. ¡Ala, á *nanná!*... Miréu que aquestas donas hi trovan gust en mortificar... Municipal, feu lo favor... ¿que no 's passa? per' forsa... ho veyéu *Bismarck* de cartró?... Aquesta familia san ferir á qualsevol. ¡Olé! d' aixó 'n dich gracia... no miri d' aquesta manera que no 'n pago cap de café.... Home un xich de cuydado... ¿de que?... de que que 'm siquéu la *sípia* á la boca.... Aixís, ¡que no hu veyeu lluscal ¿quan vos fá pagar de calsarvos lo sabater? Quants cotxes... si un no te cuydado 'l reventan... A la fi tením salvada la *trinchera* Quin bé de Deu de *cadirám*. ¿Que ha de passar la professó?... ¿A qui tocas llonguet de quarto? ¡Mira tapat mes be las orellas!.. ¿Si se 't veu l' arrecada?... al contrari! Lo que se 't veu es que la dus molt brutas... ¡Just! are crida ¿que vuy?... que te las vasis á rentar. Vaja adeu... kiosco en miniatura, ja t' enviaré alguna pastilla per correu... ¿Que son aquellas disfressas... Homes vestits de criaturas. . Vaja unas *criaturadas*... Al últim respiro... encendré un *cigaló*... ¿Saps qu' ets massa gran pera apagar mistos... No sé quin sant me deté de plantarte una clatellada ¡ah, ets un pallasso... ¿Que tal noy de Tona?... ¿ahont vaig? per la rambla... ¿y tú? ¿que n'

haig de fer? si, aixó mateix.. vaja... fieuvos de ximples.. ¡Quan bullici... quanta generació... coloraynas... aixó es el colmo de... ¡Qui empeny!... be de que us queixeu... potser si que encare tiudréu rahó... ¡perque n'acompanyeu de fardos! ¡Xó! que fan aquestas beneytas? ¡Ala á l' altre má caballs desbocats... ¡Mare de Deu quants animals que corran!.. ¡y quin poch seny!... ¡ara ves perque á n' aquell pobre xicot que va vestit de sarrells de papé li acostavan un misto... Y quins tipos que corran!... un sultan ab cara de cafre... un general mes manso que un caloyo; un astrólech que deu tenir ficadas al cap las taronjas que li han caygut per damunt... un cuyner ab mes cara de gana que un cessant un. . . vaja; la mar!... 'M xoca aquell... y quina bóta de vi traginal.... Que diu, de setze 'l vi?... per aquet sócio may puja ni baixa... ¡Bufal si 'm tocan á la cara... ¿que 's un ram de flors?... ¡mala negada! no es poch empastifat... y quina contrasenya m' ha deixat... miréu que corren uns brétols... ¡Bó! aquest gitano m' ha prés per altre... apa home parla com las personas... no cal que 't treguis lo *xarrasco*... ¿que dius que vols un quarto per anar á beurer?... mira tallat los xavos que portas á las orellas... y creume aquet consell, no t' esgargamellis tant que sino demá haurás de gargaritsá aygua d' escorxa de magrana....

Are podré contemplar aixó que s'en diu desfile... Una conductora... y quin be de Deu de nassos... ¡ep! alerta ab lo blat de moro. Que feu, *papiolis*, tan repapats. Sí, per tú va, per tú *quilich*. Home gracias per la generositat... Quina senyora... no té prou cotxe per encofarsi... ¿Una carretela ab quatre donas? ¡ah! are hi caych vaya unas *flavias*... Y aquell, que deu fer tant temps en la portella? ab quin gust enrahona y quin *mano* seral! Quants de xicots al darrera aquell *carro-mato*... y quinas barallas aquellas nenas del primer pís per agafar un ram de floretas... y quins cops de tralla clava aquell carreté perque de tan en tan li endossan algún tronxo pels bigotis... Quina pluja de confits á aquell balcó... ¡Y are! ¿que fa aquell botiguer regant l' acera?... si vaja ja comprench... perque aquella colla de *trincheras* no s' agrupin al seu aparador... ¡bona ideal.. Ja torna á veni 'l mateix, donchs cap á dins á rebre trepitjadas...

¡Quinas empentas!.. Tú ròssa, que dius de mí, á n' aquesta.. ¡ah! es ta mare, si que filla no t' hi assembles de res... potser si t' escursesis un poch aquet mostatxo que treginas... ¿Qué son aquets bolets?... total per agafar un *cucarucho*, ple de confits de yema... ¿Ahont vas mascareta, tota sola? mira que 't perdrás... alerta ab tocá, ó sino renyirém. Qui t' ha *encerat* per posarte tans polvos... quina olor que fas... com se 't coneix que t' agrada molt l' arrós...

¿Grupos y crits?... ¿que será?... no ni ha poca de gent Tothom fuig per enterarsen... donchs aném. ¿Quéson, barailas?... ¡ah nol vetaquí 'l pobre perque esta tan aje-gut... es lo mateix que cridava.—¡De setze 'l vi!

¡Quin fart de caminar per rés, las camas me fan figa. Tinch fret y caló y sobre tot molta gana.

Tocan tres quarts de sis á la Catedral, ja fosqueja, la gent va sortint de la Rambla internantse per las travessias vehinas, los cotxes y carros van desapareixent en gran escala, los mascaróns son més poch numerosos. Ja no hi ha bullici, los municipals de caball ja son fora, ja pasan tranvias...

¡Quin contrast!

SIMÓN.

A tú y tú

¿Tú no estás enamorat?
 ¿Tú no estás enamorada?
 ¡Que 'n vás tú d' equivocada!
 ¡que 'n vás tú d' equivocat!

Tú escalas avall y amunt;
 tú del darrera al devant;
 tú declaranthi cantant;
 tú xiulant no més per punt;

tú tenint pó d' un *miquel*;
 tú temente una carbassa;
 tú demostrant amor massa
 y tú poch esprit, Manel;

tú menjántela ab la vista;
 tú xuclantlo quan l' has vist;
 tú vivint per ella trist;
 tú fent la alegre estant trista;

tú indiferencia fingint;
 tú fent veure qu' ets ditxosa;
 tú morintne d' anguniosa;
 tú de sentiment morint;

tú no parlarne ab ningú
 y tú no dientne rés;
 tú pensar qu' ell está ofés
 y qu' está ofesa ella, tú;

tú penetrant d' ell, ausent,
 los séus pensaments y accions;
 y tú en totas ocasions
 entrá en son enteniment;

tú vejentla en somnis d' or;
 tú somniantlo.... no sé com;
 tú besant mil cops son nom;
 tú grabant son nom al cor.

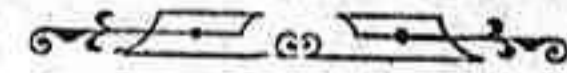
tú tussint perqu' ell te senti;
 tú picant de peus igual;
 tú mirant mol cap á dalt;
 tú cap baix porque 's presentí;

tú fent, al peu de la lletra,
ulleras.... y tu també....
 y otras cosas que no sé
 pero me las penso.... etcetra....

m' deixan ben demostrat
 d' una manera acabada
 que tú estás enamorada
 y tú estás enamorat.

PEPET DEL CARRIL.

GRAN TEATRO DEL LICEO

Estreno de lo ball RODOPE

DESPRÉS de un sens fi d' aplessaments, per fi diumenje últim tingué lloch lo estreno del *Rodope*, ball de *grandiós* espectáculo del coreógrafo senyor Grassi ab música del mestre Giorza (molt coneguts fins avuy á casa seva.)

En honor de la vritat debém dir que lo dit espectáculo defraudá per complert las esperansas del públich, ja que 's cregué assistir á un digne continuador de *Brahma*, *Descendiente de Barba azul*, *Flama*, *Messalina*, etc., etcétera, balls que ab molt exit s' han representat en lo mateix escenari y en diversas temporadas.

Si bé no sobressurt lo *Rodope* com á composició coreográfica, es degut en gran part, á haber escullit lo senyor Grassi obra de tant escás argument ja que lo primer acte sols durá 20 minuts, 30 lo segon y uns 10 lo tercer, (aquest á causa de la supresió que s' hi feu, sense coneixement del públich que paga, ni de l' autoritat gubernativa.)

Contribuí en gran part á son desgraciat éxit, l' interés de la empresa en presentar lo ball sense l' apoteosis final, quadro que se fá necessari en tota obra de espectáculo y que devegadas d' ell depen son éxit.

Además per *ajudar* á la salvació de la obra, se suprimí per complert lo ballable que debía executar la senyora Monroc, lo que fou motiu que s' acabés ab la més glacial indiferencia, no sabenise dar rahó los concurrents que hi hage cap empresa que tingui propositos de burlar tant descarnadament sos interessos, ja que crida á engany á lo públich, faltant poch en que hi hagués un verdader escandól molt difícil de preveurer son fi, avuy que venen tant d' improvis cargas de caballeria.

Lo mestre coreógrafo sols fou cridat á escena en la danza egipcia, en lo final del primer acte y en una escena mimica del segon. En lo resto de la obra no se sentí un sol aplauso ni cap demostració de simpatia, á escepció de la que 's feu en lo *paso á dos* á la primera baylarina senyora Rossi y al baylarí senyor Carbone, que apesar de ser completament nou á nostre públich, se captá las simpatias, per sa forsa muscular y lleugeresa inconcebible.

Resumint: á haberse estrenat *Rodope* ab tot son degut aparato, potser hauria donat alguna entrada los diumenjes á la tarde, pero ara ab lo descredit que ha *sabut* alcansar, creyém que la empresa obraría acertadamente si li cantava las absoltas.

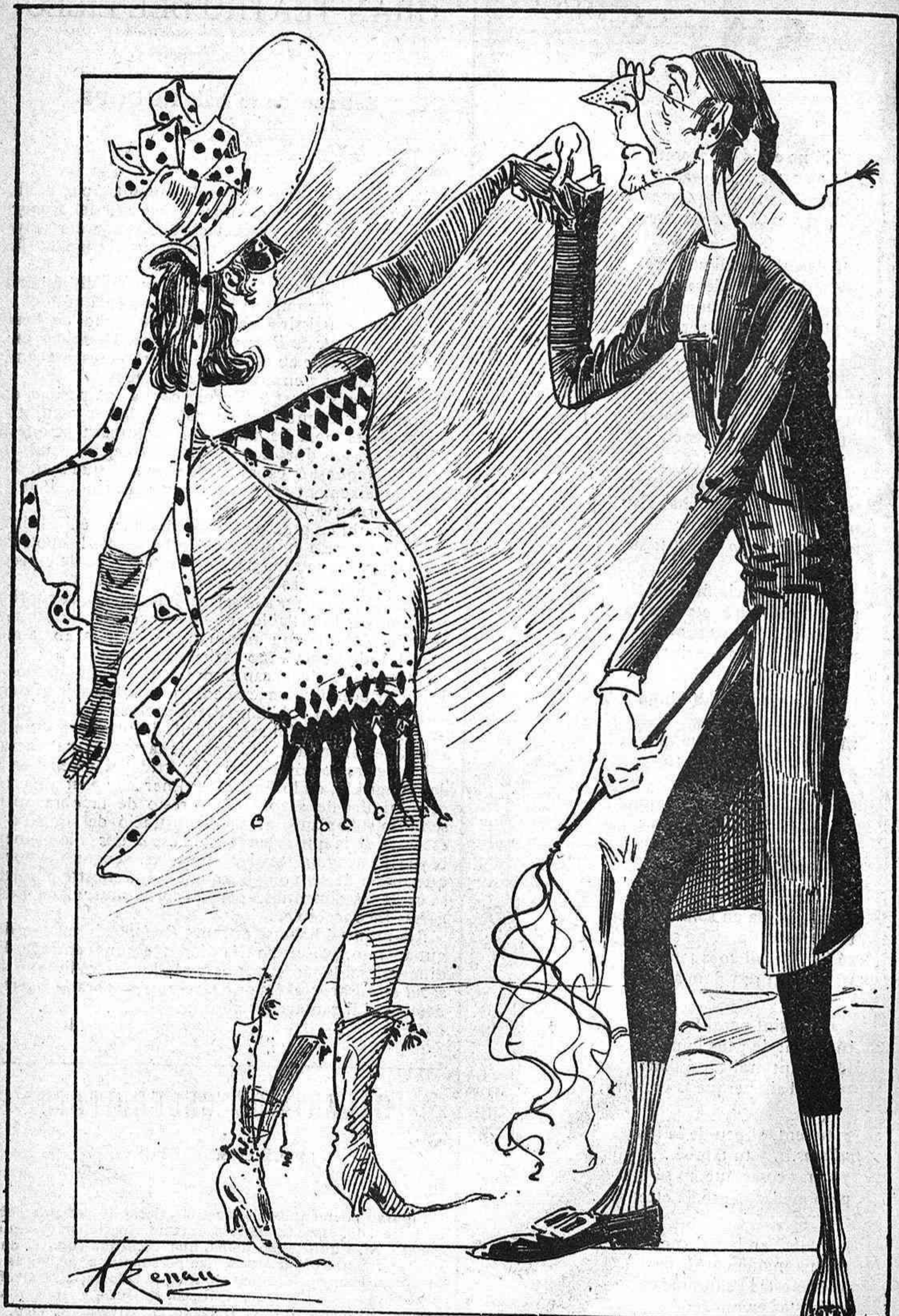
R. E.

GALERIA DE CELEBRITATS

10 CENTIMS RETRATO

Figuran ja en aquesta celebrada galeria de retratos sobre cartulina, deguts al llápis del dibuixant especialista en aquest género, Sr. Punts suspensius, una escullida colecció en la que hi constan entre otras, las personalitats artísticas E. Mendoza Tenorio, F. Soler de Ros, J. Guerra, C. Parreño, C. Martinez, Ll. Campos, A. Rossi, E. Duse, E. Borghi-Mamo, M. Franceschini, C. Delgado, S. Alverá, A. Vico, T. Edison, J. Gayarre, F. Uetam, M. Matorrodona, J. Valero, V. Balaguer, N. Monturiol, P. Sarasate, E. Mascheroni, L. Fontova, etcétera.

LO DE CAD' ANY

Carnaval de la Quaresma
tristemment se despedeix;
l' un ha fet pujá 'i l'omillo,
l' altra farà pujá 'l peix.

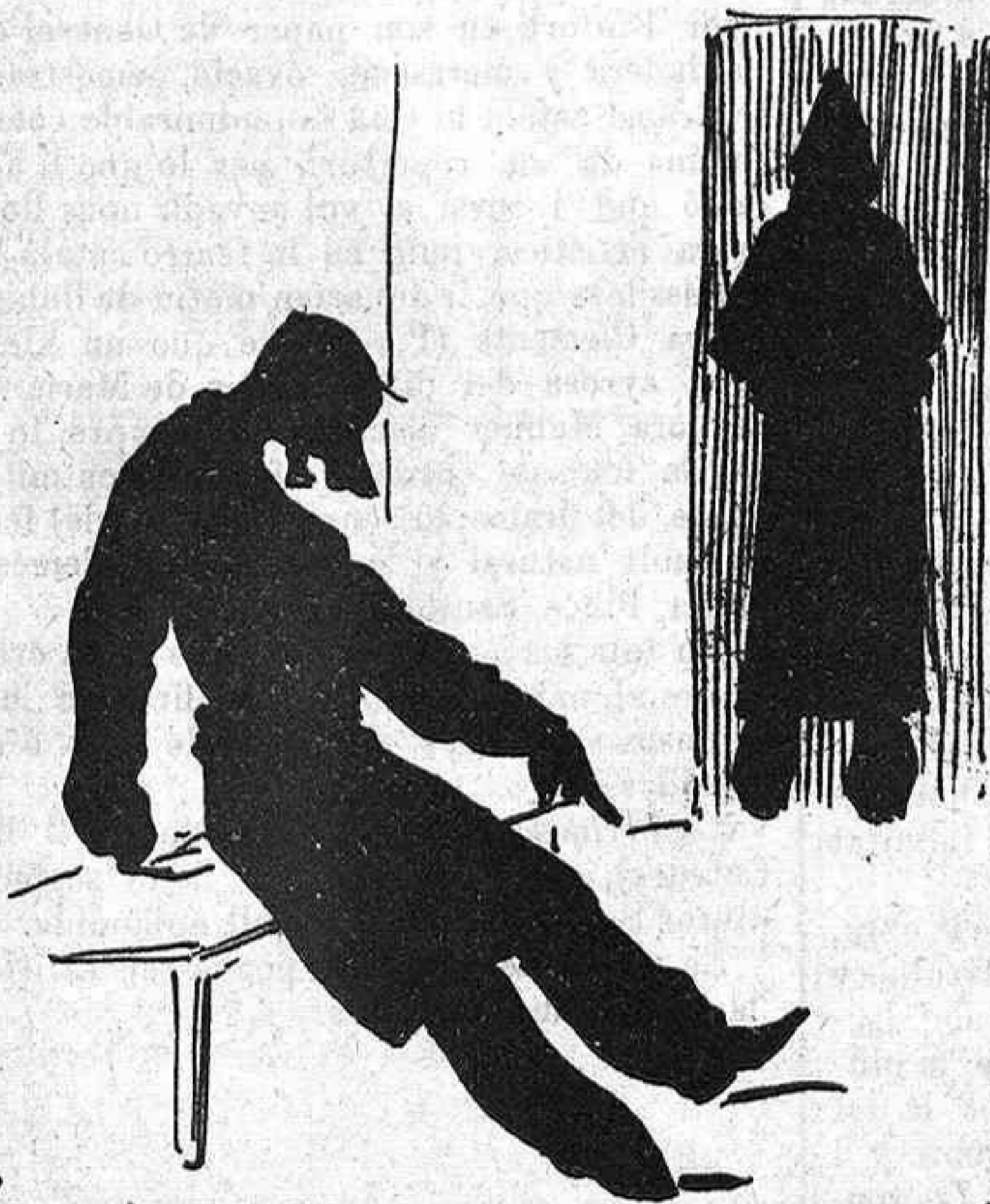
DIMECRES DE CENDRA

ABANTS DEL ENTERRO

¡A L' ENTERRO!

¡DESPRÉS DEL ENTERRO!

Pepe

La rondalla del infern

DRAMA CATALÁ EN 3 ACTES Y EN VERS DE

DON FREDERICH SOLER (PITARRA.)

última obra del mes fecundo dels nos tres dramátichs es una de aquellas que, á no duptar, ha de donar peu á moltes discussions.

Los amants de la escola que podriam dir terrorífica alabarán l'acte tercer de *La rondalla del infern* que perteneix de plé á dita escola; los cultivadors de la lluyta de passións humanas aplaudirán los dos actes restants, pero aquells que s'entussiasman per las obras teatrals en las que hi brillan los pensaments grandiosos, no 'ls trovarán en la producció que 'ns ocupa.

La veritat es que no hi son; es cert que tota ella desperta l'interés de l'espectador, lo con mou (hasta en demasia), l'atrau á encantarse ab lo floreig de versos armoniosos, pero no l'arrastra á admirar imatges colossals que de quan en quan brotan de la imaginació del poeta, d'aquellas mateixas figuras que en otras obras te dibuixadas en *Pitarra*, porque en *La rondalla del infern* hi campejan algunas inverossimilituts que desmereixen sempre una obra; mes d'altra part, están tan ben disfressadas, que 'l públich, enlluernat no mes que per lo tot que veu y escolta no 's fixa en minuciosos detallets y deixa passarlas.

Lo senyor Soler al presentar als ulls del espectador un cadavre dintre una caixa y una dona que mor ó sembla morir rostida en mitj d'horrorosos jays! y contorsions horribles per tan tremenda agonía (com, segóns la narració del sargento Arrás, la emperatriu Messalina al infern) degué creurer haver acertat lo but principal pera trontollá 'l sentiment del cor del espectador, pero, al nostre entendre ha lograt tan sols horroritzar-lo, y aixó entre 'ls clássichs era un gros defecte y entre nosaltres es un xich anti-humanitari.

Sobre aquest punt, lo célebre Boileau escrigué 'l següent aforisme: *Touts les genres son bons, hors le genre ennuyeux*, que traduhit vé á dir: tots los géneros (dramátichs) son agradables, menos los que fastiguejan ó molestan; y aquesta escéna que acabem de descórrer molesta 'l sentiment de tothom per lo qu' es horripilant. Consti que del nostre parer hém trovat infinitat de personas peritas y profanas en la materia.

Lo que si dirém que ha conseguit l'autor de l'obra, es que 'l públich segueixi ab interés son desarrollo, y aixó s'ho mereix lo senyor Soler. Lo trassat del drama en conjunt demostra l'habilitat del mestre; la pintura de alguns personatges molt bé, sobretot la del General, María Antonieta de Souday, lo sargento y 'l doctor Herbert. Entrant á la part històrica de *La rondalla del infern* debém dir que l'autor no se 'n ha ocupat gayre. L'acció passa á Fransa en 1830 á 1831

durant la guerra de la Vendée, quan la Duquesa de Berri permanesqué amagada á las tropas republicanas en la ciutat de Nantes poch després de haver intentat los legitimistas restaurar la monarquía ab Lluís Felip; pero aquesta Duquesa no va morir cremada dins lo amagatall d'una xamaneya d'un castell mentre 'ls soldats contavan la horrorosa rondalla del infern, com l'autor suposa, ni tampoch es cert que hagués tingut amors ab un jove general de son bando, per mes que alguns ho afirmavan.

Lo apartarse aixís de l'història es pura fantasía del autor, (per aixó destrament combinada;) es vritat que sens ella no hi hauría drama y porque n'hi hage havém cregut que 'l senyor Soler n'ha fet cas omís, sacrificant la realitat fidel al carinyo de son idealisme que l'ha arrastrat á seguir per l'ample camp dels efectes ficticis, donantli com á prémi una trama ben urdida, adornada ab fácils y vigorosos versos, que en certs moments ressaltan com or sobre negre, 's filtran á l'aurella del espectador l'entussiasman y l'hala gan, porque poch son los que comprenen la historia y molts los que 's deixan seduhir per la rima y los efectes, mentres aquella siga sonora y aquestos exagerats y de relumbrón.

N' obstant, entre 'ls erudits, lo apartarse de la història per convencionalisme, es un defecte capital.

Apart de tot, debém confessar qu' en *Pitarra* ha obtingut en *La rondalla del infern* un triomf per la brillantor ab que ha saturat son desarrollo, per la destresa que emplea en tots sos recursos, per la rica versificació ab que la vesteix, per las preparacions en los finals d'acte, sobre tot en lo primer, y per la hermosíssima escéna quinta del segón qu' es una mostra indiscutible del seu talent poétich.

No 'ns detindrém ara en descriurer pessa per pessa l'argument del drama; fora llarch y 'ns falta espay. Lo que si debém dir, passant á la execució que l' senyor Riutort en son paper de General obtingué una verdadera y merescuda ovació, demostrantnos que en lo drama catalá hi está tan admirable com en los castelláns de son repertori, per lo que li aconsellém de debó que 'l cursi si vol anyadir nous llores á sa carrera artística, puig en lo teatro catalá hi han obras riquíssimas que li donarían motiu de lluhiment. La senyora Clemente (P.) encare que un xich exagerada sortí ayrosa del difícil paper de María Antonieta; la senyora Munner discreta com sempre; lo senyor Capdevila fent de cornet va fer riure en mitj del tint fúnebre del drama; lo senyor Soler (Isclé) feu un sargento molt natural y 's distingiren ademés los senyors Martí, Pinós, Santolaria, Valls y Oliva.

En tots los acabaments d'acte foren cridats autor y actors al palco escénich y al final de la obra entre ruidosos aplausos s'aixecá 'l teló vuyt ó nou vegadas seguidas.

La hermosa decoració representant l'interior de la Catedral, que s'estrená á l'acte segón es obra del pintor Sr. Urgellés y fou molt aplaudida.

En resúm, lo Sr. Soler pot estar satisfet del éxit y 'ls artistas dels aplausos.

J. AYNÉ RABELL.

DE LA FONT GROGA AL PARNÁS

VIATJE LITERARI, CRÍTICH, HUMORÍSTICH Y ANALÍTICH SENSE ORDRE NI COMPÁS.

CAPÍTUL SIS.

La Taberna: son gloriós passat y presenta decadencia

Deya en lo segle disset
un poeta de Castella; (1)
qu' era *invenció delicada*
la invenció de la taberna,
y es, que 'n aquell temps ditxós,
tant sensats com calaveras,
tant nobles com perdularis,
tant discrets com babiecas,
en lo temple del *Deu Baco*,
lo seu ánimo distreyan
sense pór al que dirán,
engullint gots de *mistela*

En la *Taberna* trobava
l' argument *Lope de Rueda* (2)
per escriurer sos *Dialechs*,
camí obrint á la *comedia*.

En la *taberna Quevedo*
improvisaba lletretas
y en ella *Villaviciosa*
escribia la *Mosquea*. (3)

En la *taberna* inventava
planos l' arquitecto *Herrera*
donantli 'l fóns d' una ampolla
per l' *Escorial* ideas. (4)

En la *taberna Murillo*
pintava una hermosa verge
y pels seus *capritxos*, *Goya* (5)
mil tipos trobava en ella.

Imitant de *Anacreante*
l' humor *Esteva Villegas*, (6)

de *pampols se coronava*
tot vessant *mosto* per terra,
y sas petjadas seguint
Melendez y 'l *docte Iglesias*, (7)
al vi ranci del *Priorat*
li davan lo nom de *Néctar*
Sucehint qu' encar' que niu
de la *taberna* ne feyan
lladres y perdonavidas
pels bons frequentada 's veyá
y ensalsada fins al punt
de dir *Lobo* (8) ab sutileza,
qu' era la *taberna Oasis*
els cors que pateixen penas.

Avuy día es diferent,
avuy día la *taberna*
ha perdut sa dignitat,
ja no es lo que abans era,
Cafés y botellerías
han ofegat sa grandesa
y l' aristocracia 'n fuig
com si en ella hi hagués la pesta.

De filosofos y pintors
la pobre 's mira deserta
y dels temps de son imperi
ni lo *ram de pi* li resta. (9)

Los poetas, com abans
no la llohan ni veneran
y si be 'l *mam* los hi agrada
d' amagatotis se 'l beuhen,
puig en lo segle dinou,
la vanitat tant prospera
qu' es tingut per un *Vigaire*

qui las *tabernas* frequenta.

Per *tranquil* que sigui l' home
per ella 'l *café* no aleixa,
¡beuren quatre del aixut
no fa persona decenta!

Aixó es bó sols per aquells
ignorants que mal s' avenen
ab la *gent ben educada*
no perque estima á las lletras.

¡La *Societat*, que diria,
si en una *taberna* veyá
beure un *sigaló* á un gomós
de frach, lentes y xistera?

«Quín sacrilegi més gran!
¡Quín fástich! quina indecencia
obrar d' aqueix modo es
fer á la *moral* ofensas!

Sols l' home de *baixa má*,
sols el qui calsa *espartenyas*
y vesteix brusa y catxuxa
y á totas horas renega,
té 'l privilegi de entrar
en las típicas *bodegas*,
ahont per més insult encare
en sa porta solen vendre
sardinas escabetxadas,
bunyols, ali-oli y *secas*,
y per encendre 'l cigarro
d' *espart* una corda hi crema.

Fent cás omís de la crítica
(per més qu' ella rés dispensa)
En la *TABERNA* D' *APOLO*
entrarém més que depressa.

JOSEPH M.ª CODOLosa.

Seguirá.

1 Baltasar del Alcazar.

2 A. Lope de Rueda, actor y autor es deguda la implantació de la Comedia en Espanya.

3 La *Mosquea* poema inspirat sens dupte entremitj del vi puig sols parla de moscas y mosquits.4 L' arquitecto *Herrera*, fou un dels que fabricaren l' *Escorial*.5 *Goya* pintor del segle XVIII.6 *Esteva Villegas* lo *Anacreonte* Espanyol.

7 Poetas del segle XVIII.

8 Gerardo Lobo, poeta del segle XVIII.

9 En moltas *tabernas* avans si hi veyá un *ram de pi* penjat en la porta.LO REY Y LA COMEDIANTA
SONET

D' una actriu molt hermosa y aplaudida
un rey s' enamorá, y la tal dona
aviat lográ tenirla curta estona
en sa cambra reyal tant ben guarnida.

Lo rey estava foll, y desseguida
volguent aprofitá ocasió tant bona,
á la actriu ne oferí fins la corona
en cambi d' un amor sens fré ni mida.

Pero ella mantenintse sempre forta
en no afanyar aixís may cap fortuna,
digué al rey tot anant envers la porta:

—Que es d' or fi la corona, be ho demostra,
mes jo de vert llorer ja ne tinch una
que m' honra neci rey, més que la vostra.

A. ROSSELL.

QUENTOS

D. Pau s' está vestint en son quarto.
De sopte s' obra la porta de la habitació y 's deixa
sentir la veu del cotxero que diu:

—Escolta ¿á quina hora y per ahont vols passejar
avuy?

—¡Cóm, Baldiril ¿qué vol dir aquesta familiaritat?

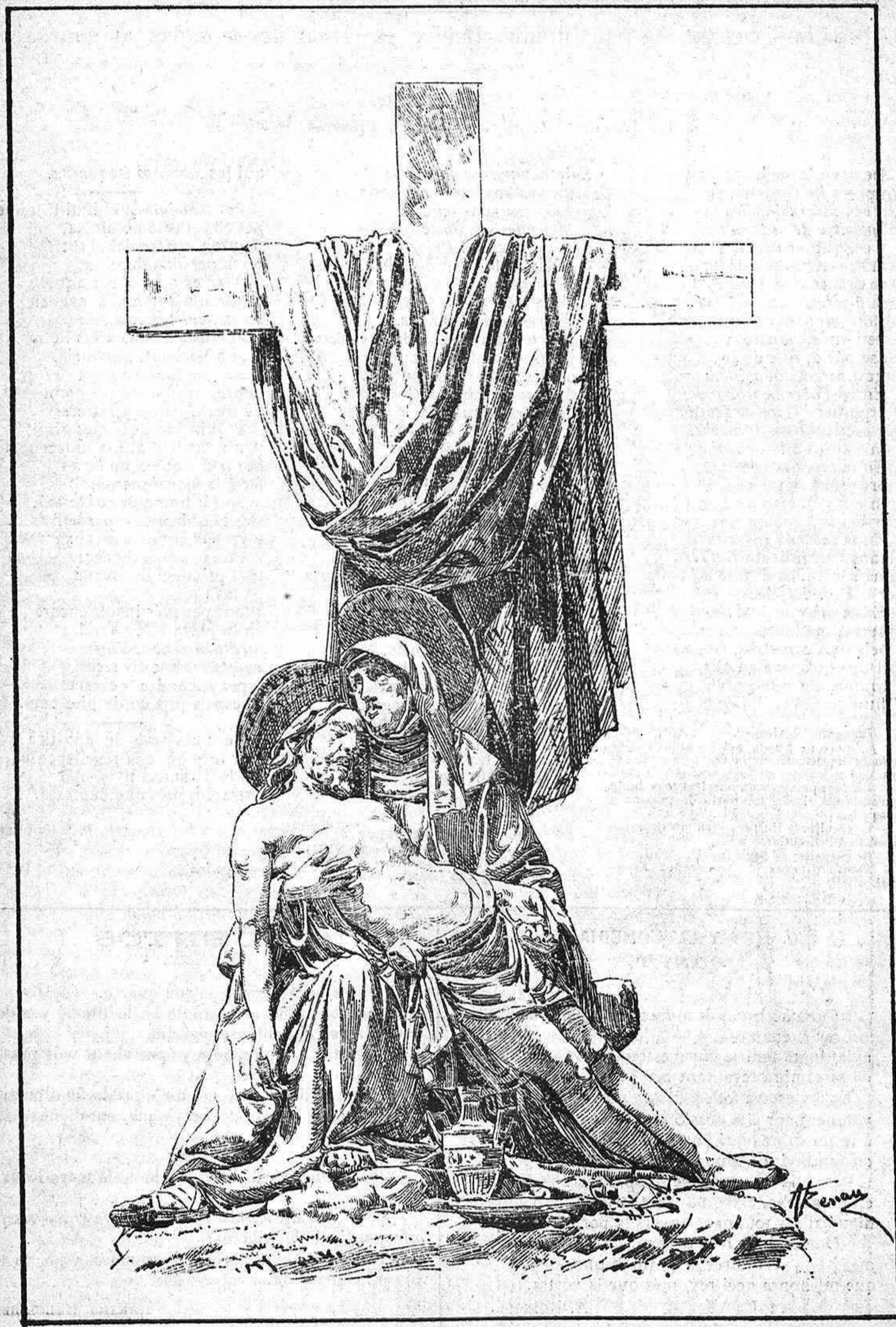
—Dispensi, senyoret; creya que enrahonava ab la
senyora.

—¡Ay, amich meu! ¡La meva dona, la meva *Eduvigis*
es infiel!

—¡Qué vols dir ab aixó! ¿Per ventura l' has sorprés
infraganti ab algún home?

—No. Vull dir qu' es filla d' un moro, y per lo tant
no está convertida al catolicisme.

RAMIRO BALCELLS.

OBRA ESCULPTÓRICA DE NOBAS.

LA TOMASA.

ALEGORIA, per PARISSA

SIGLO XIX

PARISSA

¡Tribut al geni!

NOSTRE RETRATO

Rosendo Nobas y Ballbè

L'esculptura catalana n'está de dol. Aquell art que 'n il·lustraren ab concepcions magníficas, talents de tanta válua, com Salas, Pujol, Costa, Bonifáz, Serra, Amadeu, Gurri, Traver, Guixá, Bover, Saladrigas, y altres molts y molts que 'n son testimoni fehacient de que, aquesta terra n'es igualment fecunda en produhirne genis, com cualsevulla altra, n'ha tingut la trista tasca d'esborrarne, d'entre 'l nombre dels mes experts que n'hi consagran los dons intellectuals ab que los distingí la mare naturalesa, lo nom del malhaguanyat artista, del qual n'acompanya son retrato lo present número d'aquest setmanari. Barcelona n'ha perdut ab ell á un de sos fills mes il·lustres quan arribada la darrera hora, las 6 de la tarde del día 5 del mateix mes que correm, ne vegé tancar al celebrat escultor per sempre mes sos ulls. Fou induptablement una personalitat quals mérits, foren tant universalment reconeguts y estimats, que pogueren esserne per molts ambicionats, pero per ningú envejats; tant, que nos atrevirém á dir, que pot haverhi hagut qui noblement n'aspirés á esserne son émulo pero que n'habaixat. En Nobas á la fossa sens enemichs, ni contraris.

Nascut lo día 1 de Decembre de 1838, ne comptava al morir tant sols 52 anys y 2 mesos. Fill d'un antich é intel·ligent industrial fundidor de courer, En Pascual Nobas que 's trojava establert en lo carrer de Carders, després de cursada, l'instrucció primària en la Escola-pía de Sant Antoni, ne seguí En Rosendo l'ofici de son pare, mentres ne seguía l'estudi de dibuix en las classes de l'Academia de Bellas Arts y fins á tant que veyentne la sua predisposició per la esculptura ne comensá á estudiarla. Varias medallas y diplomas obtinguts á fi de curs com á penyora de la sua aplicació en la ensenyansa de Llotja ne justifican lo talent d'aquell que 'n estava destinat á esser, entre 'ls demés que 'n professan son mateix art, lo mes expert en lo dibuix. No cal dir que també n'era lo mes aprofitat deixeble d'aquell á qui ell, n'anomenava, lo mestre don Agapito Vallmitjana. Los coneixements y práctica en fundició y cisellats li proporcionaren ocasió propicia pera mostrarne aviat sos talents artistichs en gran nombre de treballs que n'hi foren confiats per las mes acreditadas casas d'argentería de Barcelona, gotjantne en aquesta especialitat d'gran crédito, com ho justifica l'haberne sigut distingit ab la comanda expressa per part de l'Excelentíssima Diputació Provincial, de ferne lo modelo de las espasas d'honor qu'aquella corporació ne feu entrega als generals O'Donell y Prim, per los mérits respectivament contrets en la guerra d'África. Cada día en augment la sua reputació se pot dir que 'n es verdaderament asombrosa l'activitat que 'n hagué de desplegar pera satisferne los continuats encàrrechs que se li feyan. Es poch menys qu'impossible lo formarne un catálech de las obras que 'n produhí lo génio de nostre artista abarquantne tots los géneros. Y pera que no 's creguia per ningú que n'exagerém, lo dato irrecusable que n'aném á apuntar, bastará per si sol, pera que compregan la veritat de nostre asserció tots los nostres llegidors. Ascendeix á mes de noranta lo

nombre de retratos diferents, en busto, executats per En Nobas en pedra, metall y barro, haventni més de sexanta nou, entre los tals, que ho foren en márbre. S tant difícil n'es donarne compte de totes, n'es molt fá cil enumerarne las mes importants: Lo Sant Crist de l'Esglesia de la Bonanova, lo busto del immortal Cervantes, l'estatua de Cabrinety, la d'En Guell y Ferrer, lo fris de l'història dels descobriments y avensos del trevall, las victorias del monument á Colón, lo grupo de l'Aurora, lo Mercuri del Casino Mercantil, lo conceller En Rafel de Casanova y altres no menys conegudas qu'aquestas.

També fou pintor nostre artista y com á tal se doná á coneixer presentantne treballs molt recomenables; recordém una *acuarela*, de la sortida de la professó del Corpus de nostra Catedral, la qual n'era una prova evident de lo que podria esperansars d'ell, á haverne tirat avant sos propòsits de deixarne l'esculptura per la pintura.

No mencionarem las distincions obtingudas desde l'any 1871 en que li 'n fou premiat á Madrid son celebrat *torero agonitzant*, fins á l'obtinguda fá poch, per son retrato d'En Guell y Ferrer, presentat al concurs d'esculptura de l'Ecónomica Barcelonesa d'Amichs del Pays, los limits de que podem disposar nos ho privan.

Descansia en pau l'insigne Nobas, y restia segur de que no l'ha d'oblidar aquesta generació que passa, ni las que 'n guarda en son sí l'esdevinador puix que son nom ne queda escrit per la Fama, ab lletres d'or en lo llibre etern de la immortalitat.

RAMÓN N. COMAS.

SOGRA MODELO

Aixís com molts poetas
maltractan la sogra
jo vull enlayar-la
y no va de broma.

Ella 'm fa de mare,
y 'm guarda la dona
'm pren 'ls recados
me cuyna y 'm compra,
no 'm renya, ni 'm pega,
ni estafa ni 'm roba.

Es cert que va á casa,
sempre que soch fora
un amigot d'ella
que 's diu Bonanova
y 'l barri, sospita
que 'm busca la dona.

Pro jo, ¡no vull creurho!
m'estimo la noya,
y si fos ¡que diables!
ma vida es ¡tan bona!
jugo, bech y fumo,
no trevallo un' hora,
per tot lo de casa
vá pagant la sogra.

Y si un jorn me quedo
per falta de bossa
donantme cinch duros
me diu:—Té surt home,
no estiguis á casa
disfruta, qu'ets jove!—

A. LLIMONER.

MARIT CONFIA T

—Escolta, Pura, ¿ab qui has ballat la nit passada que estás tant pensativa?

—Ja t' ho pots pensar Corneli; ab lo teu cosí Amado... Pero no pensis rés de mal.

—¡Vols callar! Ja se qu' es molt tímit.

PRINCIPAL

Dissapte obra de nou sas portas, ab una gran companyia cómich-lírica dirigida per los senyors Valero y Ferrer y en la que hi figuran los millors elements que fins avuy han actuat en lo Teatro Catalunya (Eldorado) contantsi entre ells la reputada actriu senyora Alverá, las senyoras Rodríguez y Pino y los senyors Palmada y Colás, además de algúns artistas ja coneguts y aplaudits de nostre públich com son la senyora Montes y los senyors Peña y Riquelme.

Com se proposa la Empresa dar varietat á l' espectacle, creyém de segur resultat l' éxit de sos esforços.

ROMEA

Del drama *La rondalla del infern* estrenat l' últim dijous á benefici del senyor Riutort ne fa revista apart nostre company de Redacció senyor Ayné Rabell.

S' han donat algunas representacions de la bonica comedia *La Malvasia de Sitjes* que lográ una esmerada execució per part de las senyoras Munner, Clemente (A) y senyoreta Castillo y 'ls senyors Capdevila, Martí y Santolaria. Sobretot nos agradá molt la senyoreta Castillo en son paper de *xicot* y 'l públich va demostrarho celebrant aquella travessura.

Dilluns passat tinguè lloch lo benefici de la senyoreta Sala ab lo drama de Pitarra *Sota terra y L' infanticidi*, estrenantse además un monólech que porta per títol *Ellas!* que obtingué regular éxit á causa de lo molt manosejat de son argument ja que no es més que una *pintura* crítica de lo que hauría de ser lo sexo *femeni* descrita per una que está cansada de portar faldillas y que ja vesteix d' un modo casi *neutre* y de molt mal gust.

L' autor al final fou cridat á la escena.

NOVEDATS

Dilluns passat feu son benefici la primera actriu jove senyora Parreño que apesar del mal temps que feu, lográ veurer una numerosa y selecta concurrencia sent además obsequiada ab molts y valiosos regalos, lo que prova las simpatias que te alcansadas en nostre públich.

S' está preparant perá últims de la present setmana ó primers de la próxima l' estreno del drama bíblich y de gran aparato *Magdalena*.

CATALUNYA

Durant lo trascurs de la setmana passada, s' ha procurat donar los beneficis de porters, acomodadors, maquinaria y demás dependencias, com á mostra evident d' acabament de temporada.

Dimars últim ab motiu de anunciarse la aparició de un nou tenor catalá nomenat Joseph Serra que fins fa poch mesos había sigut pastor en Caldas de Montbuy hi hagué en aquest teatro una magnífica entrada d' escullida concurrencia que se quedá agradablement sorpresa al sentir que lo ex-pastor possehia una magnífica y robusta veu en tots sos registres y molt principalment la corda mitxa.

Vaticiném ab fundament un brillantíssim porvenir al

esmentat senyor Serra si ab constancia se dedica al art lírich.

Sabém que lo teatro permanixerá tancat fins lo dissapte próxim á fi de preparar las obras de la nova companyia cómich-lírica que anunciárem la setmana passada, habentse contractat com á mestre director lo reputat senyor Sadurní.

CALVO VICO

Diumenje próxim inauguraré la temporada de Quaresma una escullida companyia dramática, la que dirigida per lo actor senyor Buxens y figuranthi entre altres la senyora Salvador y los senyors Vila, Millá y Casals se proposan representar además de aplaudidas produccions dramáticas, algunas de sacras com *La Passió y Santa Eulalia*.

Celebrarém que á sos bons desitjos trobin la recompensa deguda.

Lo drama *El cuchillo de plata* es lo destinat per funció inaugural estrenantse además per la nit una pessa en un acte, titolada: *Vermouth matrimonial* de nostre amich, lo reputat escriptor senyor M. Riusec.

UN CÓMICH RETIRAT.

JORN D' HIVERNI

L' Hivern marceix de Natura
géntilesa y hermosura
ab sa alenada de mort;
los arbres restan sens fullas...
sols veuréu tristas despullas
quan arriba la tardor.

Los pardals tenen la vida
macilenta y esgroguehida
vedada per tot arréu;
lo cel de plom no 'ls halaga
que un mantell també l' amaga
teixit per la blanca neu.

En crú jorn de l' hivernada
no 's veu á la fonalada
lo pastor ab son remat,
y aquells jorns de Primavera
que li davan vida entera
son de dol, de soletat.

No s' ouhen per las verdissas
dels aucells las xerradissas
ni planyivols cants d' amor
que apropet de sas femellas
entonavan, com las bellas
gays cansons del trovador.

La Natura ahir xamosa
es avuy tortra plorosa
que ab tristor va gemegant;
per mils flors era adornada,
avuy viu desconsolada
ab lo fat del cel lluytant.

Lo llamp l' espay serpenteja,
sa claror lo mon ombreja
causant pena y feretat;
resta trista la masía
y al tocar l' *Ave-Maria*
los pagesos ab fé pia
demanan al cel pietat.

FRANCISCA RABELL DE AYNÉ.

Una de las cosas notables (potser la única) que en los passats días de Carnaval ha cridat l'atenció pública, ha sigut la cabalgata organisaada pels sócios del Niu Guerrer á quíns felicitem, y en primer lloch als iniciadors per lo gust é idea que han

demonstrat possehir.

L'emperador d'Alemania ha ofert al Govern portugués tropas pera fer respectar en aquell pays la monarquia.

¡Pobre Portugal! primer Inglaterra; ara Alemania deu voler fer la competencia á la primera per explotar als fills de *O serpento terror dos mares*.

D'un arbre caygut...

En lo col·legi electoral de Almeria á l'acte de ferse l'escrutini aparegué una papeleta que portava escrit ab sanch, lo nom d'en Ruiz Zorrilla.

¡Bufa!

En lo ball de trajos del Círcul Artistich, lo senyor Tort y Martorell anava disfressat de diplomátich.

¿Pel Liliput?

També ostentava la mateixa disfressa 'l senyor Milá y Pi. Aquest hauria estat mes en carácter ab un vestit de *fusionista*.

¡'Ls homes sérios!, quina afició á la diplomacia.

'L rey d'Italia ha ofert un títol de noblesa al Ministre Crispi y aquest l'ha rehusat.

Aquí tot s'arplega; marquesats y creus, y hasta hi ha polítich que s'estarrufa ab un toisón.

¡Oy que si Donya Práxedes?

Al mestre Mascagni, autor de la ópera (en un acte) *Cavalleria rusticana* li han ofert per sa producció 150.000 pesetas apart de las 50 000 que per drets de propietat n'ha tret.

¡200.000 pessetas per un acte musical, tira peixet!

Y encare 's fa pregar l'autor.

D'això 'n dich entrar á la casa per la finestra.

En lo teatro Real de Madrid s'ha posat en escena la ópera *Il barbero de Seviglia* desempenyant los papers de tenor barítono, baix y *caricatto* las tiples senyoras Tetrzzini, la Bellincioni, Stahl y Guercia, logrant ab tals disfressats róles un grandió exit.

Los que al principi s'ho prengueren á xacota al últim van aplaudir desesperats.

La vritat es que avuy dia hi han donas que portan las calsas mes bé que un home,

S'está imprimint la bonica comedia del nostre company senyor Ayné Rabell, *Un núvol de pás*, que s'estrená 'l més passat á Romea ab éxit extraordinari y que se segueix representant ab lo mateix aplauso del primer dia.

BIBLIOGRAFIA

Variadas composicions de Bello, López, Avellaneda, Heredia, Meudive, Plácido, Tepia, y altres d'América es lo que conté lo tomo 12 de la *Biblioteca del Siglo XIX* que ab tant d'éxit se publica en aqueixa capital, al infim preu de 2 rals.

Medalla electoral

CARA

L'urna ja está colocada,
los electors van entrant,
y á dintre, 'l vot van tirant,
sent tots de idea avansada.

La victoria 's veu guanyada
perque cap municipal,
polissón ni concejal
ha anat allí disfressat,
veyentse ja derrotat
lo candidat oficial.

CREU

L'escrutini 's fá per fi,
cinch horas passan contant,
sumant y *multiplicant*
perque res se puga dí.

L'acta comensa á llegi
un president curt de vista,
resultant, que 'l canovista
ha passat devant de tots,
puig ha tingut ell mes vots
que electors no hi ha á la llista.

M. GARDÓ FERRER.

Repichs

Lo senyor Puig y Valls *estimat* diputat per las Aforas, d'acort ab altres célebres companys de *glorias y fatigas* está disposat á no renunciar lo carrech per mes de lo succehit ab lo digníssim repúblich senyor Salmerón, y diu que anirá al Congrés com tres y dos fan cinch.

Tonto sería de tornar la paraula entera, . . nada 's veu que aquest mestre *conserva* molt pit.

De modo que en lo Congrés ja s'hi veurán... ey, si no s'amaga, *puig* la culpa sempre confon.

'Ns felicitem de contarnos entre los que han protestat dels atropellos que en la setmana passada foren víctimas los manifestants pacífichs que escoltaván ab religiós silenci y admiració al eminent repúblich don Nicolau Salmerón (ex-president de la primera República espanyola.)

Molt nos plau també l'actitut arrogant que ha prés casi tota la premsa d'Espanya y dihem *casi* tota perque sols hi hagut la disseminació del periódich autor de *afortunadamente los coches que sufrieron eran de tercera clase* (!) y un altre de *dinástich* que de tan notable sols lo llegeixen alguns *guras* que hi están suscrits per compromís y uns quants paganos subvencionistas de la Rambla de Santa Mónica.

L'aristocracia madrilenya que assisteix á las funcions del teatro Real está indignada contra 'l públich del galliner que cada nit xiula la marxa real que executa la orquesta al entrar la Reyna y familia augusta en lo teatro.

Per evitar aixó la empresa vol aumentar considerablement los preus del *paraiso* á fi de que 'l *pueblo bajo* no pugapagarlos y s'abstingui de anarhi.

¡Ben trovat! D'aixó 'n dich pensaments grandiosos.

MEYERBEER

(Obra del malaguanyat escultor

D. Rossendo Nobas.)

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA

En primera té un tres-dos
y la Tot un gat y ún gos.
F. CARRERAS.

ACENTÍGRAFO

A tot un dia vareig anar
á casa l' Antón Marsal;
com me varen donar total .
jo me 'n vareig fern un fart.
P. MORA GALLART.

TRENCA - CAPS

Alsa el dit Lero

Formar ab aquestas lletres deguda-
ment combinadas lo títol d' una pessa
catalana.

J. FIVALLER.

FUGA DE VOCALS

P.ss.nt .n r.. .n. n.n.
.ls.d. .n x.ch d. f.ld.ll.s
tr.p.tx. .n gr.n.t d' .r.n.,
.l .ls. 'l p., p.r l. p.n.
v..g v..re s.s p.nt.rr.ll.s
S. CASAS ROCA.

DIAGONAL

R . . . . .
. O . . . . .
. M . . . . .
. . . . . U . . . . .
. . . . . L . . . . .
. . . . . O

Sustituhir los punts per lletras de
manera que llegit horisontalment,
dongui cada ratlla un nom de dona.
MANEL PALUMÉ.

LOGOGRIFO NUMERIC

- 1 2 3 4 5 6 7--Poble de Catalunya.
- 6 5 7 6 3 2--Lloch públich.
- 6 7 3 4 5--Part del dia.
- 3 2 4 7--Poble de Catalunya.
- 1 2 6--Carrer de Barcelona.
- 4 2--Nota musical.
- 6--Consonant.
- 1 5--Animal.
- 6 5 3--Riu de Catalunya.
- 6 2 3 2--Animal.
- 6 5 3 3 7--Part del mon.
- 3 7 6 5 3 7--Patíbul d' un cuadrúpeda
- 4 2 3 2 6 5 7--Nom de dona.

RAMÓN COSTA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO ANTERIOR

- Xarada I.—Ca-la-ri-na.
- » II.—Ca-mi-la.
- Geroglífich.—Entre lladres no 's pert
res.
- Trenca-caps.—Tal farás tal trobaras.
- Quadrat.— A L A S
L I M A
A M A R
S A R A
- Logogrifo numéric.—Bonastre.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSTRAT Y LITERARI

Preus de suscripció:

Espanya y Portugal, trimestre.	1'50 ptas
Cuba y Puerto Rico id.	2 ..
Extranger id.	2'50 ..
Número corrent	0'10 ..
„ atrasat	0'20 ..

NOTA.—Tota reclamació podrá diri-
girse á la Administració y Redacció del
periódich, carrer de Sant Ramón, n.º 5.
LITOGRAFIA DE RIBERA Y ESTANY.

Lit. Barcelonesa, S. Ramón, 5.—Barña